

Co badaliśmy?

Tegoroczne polonistyczne „Kompetencje trzecioklasistów 2015” (K3) koncentrowało się na umiejętnościach związanych z odbiorem tekstu o charakterze popularnonaukowym takich jak: wyszukiwanie i selekcjonowanie informacji, syntetyzowanie informacji zaczerpniętych z różnych form przekazów (tekstu linearnego, tekstu w ramce), rozwiązywanie określonego problemu na podstawie interpretacji tekstu oraz tworzeniem dłuższej wypowiedzi pisemnej, gdzie zbadana została umiejętność argumentowania na poziomie podstawowym w oparciu o przytoczony fragment tekstu artystycznego.

Tekst popularnonaukowy – charakterystyka

Jako bazę do zadań na rozumienie czytanego tekstu wybrano fragment opracowania popularnonaukowego dla dzieci „Bardzo ilustrowana historia nauki”. Zasadniczym tematem artykułu jest historia odkrycia penicyliny przez Aleksandra Fleminga. Oprócz tego obok tekstu zasadniczego (linearnego) na zamieszczono ramkę, w której opisano niektóre bakterie. Interesującym aspektem badania było strzenie zaobserwowanie strategii uczniowskich podejmowanych przy czytaniu tekstu nowego i nieznanego.

Każdy akapit tekstu oznaczony był nagłówkiem, co ułatwiało śledzenie treści, zrozumienie logicznego powiązania między akapitami i jednocześnie stanowiło pomoc w syntetyzowaniu zasadniczej myśli każdego akapitu. Pierwszy akapit tekstu wprowadza w tematykę, zawiera podstawowe informacje o tym, czym są bakterie i dlaczego ich istnienie nie zawsze było oczywiste dla ludzi. Kolejne trzy akapity koncentrują się na odkryciu penicyliny, omawiają zarówno motywację Fleminga do rozpoczęcia poszukiwań, jak i etapy dochodzenia do odkrycia. Przytoczenie historii odkrycia ma charakter opisowy, we fragmentach jest narracyjny, anegdotyczny. Akapity 5. i 6. odnoszą się do antybiotyków, ich ważnej roli w zwalczaniu wielu chorób i zagrożeń związanych z ich nadużywaniem.

Obok tekstu ciągłego umieszczono ramkę z odpowiedzią na pytanie, czy bakterie są szkodliwe. W niej znajdują się dodatkowe informacje o bakteriach (ich nie zawsze nieoczywistym pozytywnym wpływie na organizm ludzki), a także ilustracje przedstawiające bakterie i antybiotyki. Utrudnieniem dla ucznia w odczytaniu tekstu mogły być łacińskie nazwy bakterii umieszczone obok nazw polskich. Chcieliśmy, by cytowany tekst jak najbardziej przypominał materiały, z którymi uczniowie spotykają się na przykład w trakcie samodzielnego przygotowywania się do zajęć. Nazwy łacińskie nie zostały bezpośrednio powiązane z zadaniami w arkuszu, niemniej ich obecność pełniła ważną funkcję diagnostyczną. Pozwoliły sprawdzić, czy uczniowie pomimo obecności trudnych nazw wyszukiują w tekście odpowiednie fragmenty.

Zadania w arkuszu – charakterystyka

Zadania zaproponowane w arkuszu grupowały się w trzy zasadnicze obszary umiejętności: wyszukiwanie informacji, wnioskowanie i tworzenie dłuższej wypowiedzi. Polecenia związane z artykułem encyklopedycznym przede wszystkim obrazowały strategię samodzielnej pracy uczniów z tekstem nieznanym, z którego mieli za zadanie wydobyć różne informacje (znaleźć i zidentyfikować) oraz przetwarzać je (łączyć je czy wnioskować na ich podstawie).

Tworzenie własnej wypowiedzi, listu, związane było z fragmentem opowiadania z tomu „Nowe przygody Mikołajka”, który dotyczył strachu bohatera przed pójściem do dentysty. Uczniowie otrzymali polecenie napisać list do chłopca i przekonać go do pójścia do dentysty. Zadanie zatem sprawdzało kilka ważnych umiejętności: rekonstruowania sytuacji bohatera, odnoszenia się do niej, argumentowania i wreszcie – komponowania własnego tekstu. W całościowej ocenie wykonania zadania były także brane pod uwagę aspekty formalne. To z pozoru proste zadanie miało zatem dużą wartość diagnostyczną, pozwoliło zbadać gotowość uczniów do tworzenia poprawnych tekstów traktowanych jako suma treści i formy.

Współpraca między nauczycielem klasy III i polonistą – kluczem do sukcesu

Przejście z pierwszego etapu edukacji na drugi jest dla ucznia dużym przeżyciem. Spotyka się z wieloma nowymi nauczycielami, przedmiotami, wymaganiami i treściami edukacyjnymi. Pierwsze miesiące nowego roku szkolnego to czas wzajemnego poznawania się uczniów i nauczycieli. Warto, by wychowawca klasy III i polonista w klasie IV współpracowali ze sobą, dzieląc się informacjami o uczniach i ich umiejętnościach. Instrumentem wspierającym tę współpracę jest badanie K3.

Praca z wynikami badania „Kompetencje trzecioklasistów 2015” (K3) pozwala:

- przyspieszyć diagnozę umiejętności uczniów w zakresie rozumienia czytanego tekstu i tworzenia własnej wypowiedzi z zastosowaniem zobiektywizowanego narzędzia oceny poziomu opanowania umiejętności uczniów;
- w sposób efektywny zaplanować działania edukacyjne dotyczące realizacji podstawy programowej;
- zindywidualizować od pierwszych lekcji w czwartej klasie podejście do uczniów dzięki wykorzystaniu uzyskanej od nauczyciela nauczania początkowego wiedzy o mocnych i słabych stronach każdego dziecka (zróżnicować formy pracy i wymagania);

Wartość diagnostyczna testu dla nauczycieli klasy III i polonisty w klasie IV

Każda szkoła otrzyma szczegółowy raport opisujący wyniki uczniów. Na jego podstawie można dokonać analizy osiągnięć poszczególnych uczniów i zespołu klasowego, porównać je z wynikami rówieśników ze szkół o podobnej lokalizacji, z województwa i kraju. Wychowawca klasy trzeciej dostaje możliwość zweryfikowania przyjętych przez siebie metod i form pracy oraz dokonania ewentualnych zmian podczas pracy z kolejną klasą. Raport zawiera także wskazówki do dalszej pracy z zespołem klasowym, które można wykorzystać na lekcjach w klasie IV. Będą one pomocne dla wychowawcy klasy III, który może je włączyć do pracy z kolejną klasą.

Na podstawie analizy raportu z badania nauczyciele uzyskają szereg cennych informacji:

- ilu uczniów w klasie potrafi zrozumieć i odpowiednio wykorzystać w pracy tekst popularnonaukowy;
- czy uczniowie potrafią wyszukiwać pojedyncze informacje w tekście;
- czy umieją łączyć informacje rozproszone;
- czy umieją wyciągać wnioski;
- którzy uczniowie posiadają znaczne kompetencje czytelnicze, a którzy wymagają wsparcia w zakresie rozwijania podstawowych umiejętności;

- jakie (jakiego rodzaju) błędy najczęściej popełniają uczniowie i z czego te błędy mogą wynikać;
- czy uczniowie potrafią komponować list;
- w jaki sposób uczniowie argumentują i jak uzasadniają własne zdanie;
- czy i w jaki sposób odnoszą się do sytuacji bohatera literackiego.

W imieniu Instytutu Badań Edukacyjnych dziękujemy Państwu za zaangażowanie w badanie „Kompetencje trzecioklasistów 2015”. Jesteśmy przekonani, że otrzymane wyniki pozwolą Państwu sprawnie zaplanować trudny dla uczniów, rodziców i nauczycieli moment przejścia na wyższy etap edukacji szkolnej.